

איך ברח אלוהים מהכנסיה

מתוך: סנאט המטורפים

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ב', עמ' 75-79

תרגום: אורי אורלב

היום זמנים רעים, בְּנִי. עָצַב וּפְשַׁע וּמַעֲיִן הַמִּתְנַהֵּג לְמִשְׁהוֹ, דְּאָגָה וְחֶסֶר אוֹנִים וְרַפְיוֹן.

"כִּי זֶה לֹא יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ – אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים. – צְרִיךְ לְמַצֵּא מִחֲדָשׁ אֶת אֱלֹהִים הָאֲמִתִּי, לְבָנוֹת הַיְכָל מִפָּאָר, לְהִבְיֹאוֹ בְּטָקָס חֲגִיגִי וְלִקְבַּע לוֹ מִשְׁכָּן קְבוּעִי". עֲלִינוּ לְדַעַת – אִין מָה לַעֲשׂוֹת, אֲלֵה הַזְּמַנִּים – צְרִיךְ לִקְבֹּל אֶת רוּחַ הַתְּקוּפָה.

וּבְכוּן פְּנִסָה וְעִידַת הַכְּנָה, בְּבַחְרָה וְעֲדָה, נִשְׁלַחָה הוֹדְעָה לְעֵתוֹנוֹת, הַכְרָזָה תַּחְרוֹת אֲדָרִיכָלִים לְבָנֵינוּ הַמְקַדָּשׁ וְנִקְבְּעוּ שְׁלוֹשָׁה פְּרָסִים, מְנַתָּה וְעֲדַת שׁוֹפְטִים וְנַעֲרָכוּ יְשִׁיבוֹת – רֵאשׁוֹנָה, שְׁלִישִׁית וְעֶשְׂרִית, כְּמוֹבָן שְׁנִבְחָרוּ יוֹשֵׁב-רֵאשׁ, סָגָן יוֹשֵׁב-רֵאשׁ, גִּזְבָּר. הָאֲסָפּוֹת מִחִבּוֹת: סְמוּקִינִים, מְדִים, אֲצִטְלוֹת-כְּהֻנִּים, אוֹתוֹת-הַצִּטְיָנוֹת, צִירִים, סְנַטוֹרִים, שְׂרִים, שַׁר הַמְשָׁטָרָה, נְסִיכִים, נְצִיגֵי חֲבָרוֹת, פְּרוֹפֶסוֹרִים, סוֹחְרִים, תַּעֲשִׂינִים, אָמֹן, אָכָר, בְּעֲלֵי מַקְצוּעוֹת חֲפְשִׁים. "אֲסָפּוֹף" – אָמַר הַבְּרוֹן. – "אֵךְ מָה לֹא עוֹשִׂים לְמַעַן בְּנֵי הָאֵדָם?" הִיוּ חֲבוּכִים: פִּסְחוּ עַל מִישְׁהוֹ, מֵאֲלֵה הַזְּמַיִנוּ יוֹתֵר וּמִהָאֲחֵרִים פְּחוֹת, זֶה לֹא נֶאֱדָה לוֹ עִם זֶה, זֶה לֹא רוֹצֵה לְיַד הַהוּא.

Concordia Parvae Res Crescunt (=דברים קטנים גדלים בהרמוניה). הַשְּׁלִימוּ לְבַסוֹף. הַעֲקָר לְהִתְחִיל. מְבִיאִים לְבָנִים, מְלֹט, סִיד, חוֹל וְשִׁישׁ. כִּי וְכִי מְטָרִים רְבוּעִים בְּשִׁטַּח, כִּי וְכִי קוֹמוֹת לְגַבָּה. הַעֲרַכְתָּ תִקְצִיב – שַׁר הָאוֹצָר מַעֲקָם אֶת הָאֵף. תְּרוּמוֹת: בְּנִקִּים, בְּעֲלֵי קַרְקָעוֹת, פֶּה וְשֵׁם תָּרַם גַּם מִישְׁהוֹ מִבֵּין הָאֲצִילִים וְהַתְּקַבְּלוּ כְּמוֹבָן פְּרוֹטוֹת שֶׁל אֲלֵמְנוֹת. נְאוּמִים, סְרָטִים צְבָעוֹנִים – בְּמִקּוֹם זָרִי פְּרָחִים, הִטַּל מַס עַל מִשְׁחָקִי קְלָפִים, מַס עַל יָרֵה. תַּעֲרוּכָת תְּכַנִּיּוֹת, וּפּוּחִים וְהַתְּנַגְדוּיוֹת. צִירִים וּפְסָלִים. הַסְפָּקִים נְכַנְסִים לְתַמּוּנָה. הַכָּל מִתְעַרְבֵּל, רוֹעֵם וְרוֹעֵשׁ. יְלָדֵי בְּתִי-סֶפֶר בָּאִים בְּקוֹבוּצוֹת מְאֻרְגָּנוֹת לְרֵאוֹת אֶת הַפְּלֵא.

וְעַכְשָׁו הַצּוֹ: יֵשׁ לְמַצֵּא מִיָּד וְלִסְפֹּק אֶת אֱלֹהִים. הַמְמַנֶּה עַל חֲלֻקַּת כְּסָפִים מְקַרְנוֹת מִיְחַדוֹת קִבַּע פְּרָס גְּדוֹל. מְחַפְשִׁים, מְחַטְטִים, חוֹקְרִים וְשׁוֹאֲלִים. עוֹרְבָא פְּרַח. לֹא צְלוּם, לֹא תְאוּר, שׁוּם סִימְנִים מִיְחַדִּים, אִין טְבִיעַת אֲצִבְעוֹת, אִין הַשְּׁתִיכּוֹת פּוֹלִיטִית. רֵאִיתָ, שְׁמַעְתָּ? אֵיפֶה! הַכָּל רַק רְמִזִּים וּשְׁמוּעוֹת.

אֲבָל הוּא קִים – עֲבָדָה. נְכוֹן, זְקוֹן עֲטוּר שִׁיבָה. חֵיל רָאָה אוֹתוֹ לִילָה אֲכָד; הַשְּׁמוּעָה אוֹמְרַת שֶׁהוֹפִיעַ בְּחִיגָה בְּכִנְסָה; הַשְּׁמוּעָה אוֹמְרַת גַּם, שְׂרָאוּ אוֹתוֹ בְּבֵית-מַחֲסֵה לְלִינַת-לִילָה; פֶּזֶר פְּרוֹרִי-לַחֵם לְדְרוֹרִים; טְפוֹ, דְּבַר עִם זוֹנָה; הַשְּׁמוּעָה אוֹמְרַת, שֶׁהַבְּחִין בּוֹ הַתְּלָן כְּאִשֶּׁר הִיָּה עֶסוּק בְּתִלָּה – בְּוִדְאֵי נְדָמָה הִיָּה לוֹ, הִיָּה שְׁתוּי אוֹ מָה.

וּמַצֵּא אֶת אֱלֹהִים לֹא שׁוֹטֵר, לֹא בְּלֶשׁ, לֹא אִישׁ רוּחַ, וְאֲפֹלוּ לֹא קוֹרָא מְחַשְׁבוֹת (מִפְּנֵי שֶׁגַּם אוֹתוֹ שְׁאֵלוּ) – מְצָאָה אוֹתוֹ מְרַצִּישְׁנָה, בְּמַחְבּוּאָה, בְּקוֹן שֶׁל עֶפְרוֹנִי. גִּלְתָּה אֶת סוּדָה שֶׁלֹּא בְּמַתְכוּן, וְעַכְשָׁו הִיא בּוֹכָה. "טְפִשָׁה, יְהִיָּה לוֹ כְּאִן טוֹב; הָאֲנָשִׁים מְסַפְרִים שֶׁהָאֲרָמוֹן עָשׂוּי שִׁישׁ וְהַכֶּסֶם – זֶהֱבַ טְהוֹר. שְׁטִיחִים פְּמוֹטִים, קְטָרֶת, מוֹסִיקָה" – "וְאוֹיֵל הוּא רוֹצֵה לְהַשְׂאֵר וְלֹא רוֹצֵה לְבוֹא!" אוֹמְרַת וּבוֹכָה. לֵךְ דְּבַר עִם טְפִשָׁה.

אִין שׁוּם סְפָקוֹת. עֶפְרוֹנִי – צְפוּר יְרֵאת שְׁמִים וְשִׁרָה לְהַפְּלִיא. אֲבָל זֶה – שְׁמוֹ שְׁמִים! מְמַרִיא גְבוּהָ לְשִׁחָקִים. טוֹב, כָּל אֶחָד יָכוֹל, אֲבָל זֶה – אִינוּ מִתְעַנֶּי. נְסָה לְהַשְׁתַּמֵּט בְּתַרוּצִים שׁוֹנִים – אֲחֵרֵי מְטָר שֶׁל שְׁאֵלוֹת צוֹלְבוֹת הוֹדָה לְבַסוֹף. בְּכָלֵל לֹא הַתְּחַבָּא – חֲשָׁב שְׂאִין בּוֹ צְרָךְ, וְלֹא קָרָא עֵתוֹנִים. אֲדַרְבָּה, בְּרַצוֹן, אִם בְּנֵי הָאֵדָם מִתְעַנְּעִים אֵלָיו וְהַשְּׁלִטוֹנוֹת עוֹמְדִים עַל כִּי.

הוֹקְמוּ שְׁלוֹשָׁה שְׁעָרֵי נְצַחוֹן, הוֹנִפוּ דְגָלִים, הַכָּל קָשַׁט בְּעֲנֵפֵי אֲשׁוּחַ, הַעֲמִידוּ לְרִשׁוֹתוֹ מְכוֹנִית שְׂרָד, קְרוֹן מִיְחַד, הַתְּנַצְבוּ לְפָנָיו שְׂרֵי הַדְּתוֹת, הַחֲקִלְאוֹת וְהַעֲבוּדָה הַסּוֹצִיָּאלִית. צָבָא גְדוֹל שֶׁל אֲנָשֵׁי רוּחַ, וְשׁוֹב דְּגָלִים, פְּרָחִים, מְשֻׁמֵר כְּבוֹד. הִנֵּה הוּא נוֹסֵעַ; מְאֻמְרֵי-מַעֲרָכָת. אִינְנֵי זוֹכֵר כְּמָה מְטַחִיתוֹתִים. הַמוֹנִים בְּתַחַת הַרְפָּכָת וְלֵארוֹךְ מְסָלוּל הַמַּסָּע בְּרַחוּבוֹת. הַצָּבָה מְשֻׁטָּרָה בְּכִנְסוֹת, אֲמִבּוּלְנִסִּים חֲנוּ לְכָל מַקְרָה בְּסִמְטָאוֹת. הוּא נוֹסֵעַ בְּכַרְפָּרָה פְּתוּחָה רְתוּמָה לְאַרְבָּעָה סוּסִים לְבָנִים כְּדֵי שְׂיָרְאוּ כָּלֵם. בְּשׁוֹרָה הַרֵאשׁוֹנָה עוֹמְדִים יְלָדִים וְנִתְיָקִי הַמְלַחְמוֹת. מִיָּצִיגִים שֵׁם כָּלֵם: אֲגַדַּת יִצְרָנִי הַבִּירָה, הַבוֹרְסָקָאִים, הַקְּצָבִים. הַמוֹן בְּנֵי אֵדָם: הַמַּסָּע עוֹבֵר בְּרַחוּבוֹת מִפָּאָרִים וּבְפָרְבְּרֵי הַעֲלֵי. צְלִמִּיסְרָטִים נֶצְבִים עַל

הגגות. בפנה עומדת דחוקה אמונה הישישה. ההמון דוחף ומטלטל אותה עד שהיא עומדת בקשי על רגליה, מביטה בעינים דומעות, למרות שמסתירים לה והיא לא תראה דבר. "זכיתי" – היא לוחשת בשפתים רועדות. לצדה הצדק העור. והתקנה עם שלושה ילדים טפשים. את הצעיר שפיניהם הרימה למעלה ואמרה לו: "תביט!" והמטמטם מוצץ סכריה בתאנה ובדק כל פעם כמה עוד נשאר.

שורת פליהרוב עוברת ובעקבותיהם המון בני אדם. מעוררים הערצה וגם זורים פלפל בעיני השוציאליסטים, הם יוסיפו לרובה את התהלכות שלהם, כאן חמשה קילומטרים דחוסים של כבשים.

"איזו דמות אצילית" – אומר מנהל תאטרון. "כבר זקן" – אומר רופא. "הוא נפלא" מתפעלת מאמינה. – "אבל כל כך עצוב".

באמת חיד רק פעם אחת, באשר חלפו על פני שורות מאנגנות של תנועת הצופים ועצר את המרובה במקום שעמדו בו אמונה, צדק ותקנה – בפנה ליד הקיר, התרומם, כאילו יש בדעתו לקום על רגליו, אך עשה בידו תנועת גאוש, וחזר וישב בכבדות על הכרים. האנשים לא הבינו מה הוא רוצה. הסוסים משכו קדימה וכבר המשיכו בדרךם עד הסוף ללא כל הפרעות.

הסדר היה מופתי. מספר קטן של מאסרי פיסים שבצעו בצנעה. כמה התעלפויות בגלל הדחק.

קדם לכן נערכו התנעצויות רבות מי ישמיע את נאום קבלת הפנים. המלמד ביותר, בעל ההופעה המרשימה ביותר, בעל המעמד או בעל הקול הנשמע למרחוק. נבחר דוקטור לפילוסופיה. הקיף את עצמו ספרים. בהתאם לאומנות הנאום יפתח בהבעת השתוממות ופליאה, ירבה פאתוס, אחר כך ישמיע את הקטע הרועם, יגנה את המנהגים שפשו בעם. יסים בלחש נכנע. שלוש פעמים נאם את נאומו לפני הראי.

יושב הישיש הקדוש – שומע או לא שומע.

לרגלי הכס רובצים בלשים מחפשים לקבצנים. נתן בהם מבט רגוע. הבין החכם שאין בררה אחרת בפאשר מתגודד מסביב המון זה גדול. לעס משהו, עיניו מחיכות.

"אותך, אלהים... לך... אתך... או, אתה... אמר לנו אם אנחנו מבינים."

"איזה טפשי" – נשמע קול אלהים. קול רגוע, עליז.

השתררה דממה. הקיף את כלם במבטו. כאילו נעלם להרף עין. מלא בישותו את ההיכל. קם על רגליו. הרים את ידו. בוחק מסנר. קול רועם. נרעדה התקרה, נכפפו העמודים. הקירות נטו לפל. הכל קפאו בהרדה. האדריכל הסביר אחר כך שחשב לפי מעמס רגיל של בתייתפלה. איך יכול היה לדעת? אך הכל התישר בדרך גס.

"אהבו איש את רעהו, ילדי!" – ולא הוסיף.

הכל נאנחו בהרחה. ליד הפניסה, בקצה מרחק, עמדו זוג צעירים, סטודנטים, וסגן בחיל הרגלים.

"אתה רואה?"

ונשמע קול נשיקה. הזקן הנאצל עצם את עינו הימנית ואים עליהם באצבעו בהבעה קנודסת. וכל זה נמשך כהרף עין.

מקור בכיר במשרד החוץ הביע את דעתו שהדברים היו דו-משמעיים: הוא אינו מתמצא היטב במערכת הקצמת.

הכל נגמר. ההמון עזב את המקום. האורות כבו. מכונית משא אספה את הפרחים. אלהים גרד מכס מלכותו, סקר את המקום פעם ופעמים, נאנח. הקיש על השיש ונדע מיד כמה הרויח הקבלן. הוא צועד נכון, אך מכבידה עליו הפרנה המלכותית. זרק מעליו את הפרנה ומחר לשער צדדי. השער נפתח מאליו.

נצא. נמלט, ברח – כבר איננו. לא במכונית שרד, אלא פשוט ברגל. שערוריה. כל כך הרבה כסף, ואיזה הוצאות, וכמה עבודה – ואיך זלזל בכל – אין ספק: אלה מוזרויות של עת זקנה. אבל אולי זה לא מוצא חן בעיניך, יאשיק?

יאנק: דױקא פֿון, אַבֿל אוילי אַבֿא צױף אױתוּ. נו, וימה הִיָּה הסוּף?

זָקן: בָּרַח, נִמְלֵט עַל נַפְשׁוֹ. וְשׁוֹב חֲזָר לִכְפֹּר הַפֶּדָּה אֶת עַצְמוֹ לְגַרְגִיר בַּיַּעַר וְנִרְדָּם. אַחַר כֵּן אָכַל מִשֶּׁהוּ אֶצֶל אֶחָד הַמְתַּשְׁבִּים – אֶחָד שֶׁקְלִיעַ רוֹבֵה עֵבֶר סְנִימֵטֶר אֶחָד מֵהַלֵּב וְקִבֵּל אוֹת גְּבוּרָה. כְּבֹדוֹ שֶׁם אֶת אֱלֹהִים בְּלִבּוֹ וְהוּא הִלֵּךְ לוֹ. נִסַּע בְּכַרְכָּרָה שֶׁל יְהוּדִי, שׁוֹחֵחַ עִם הַרְכָּב. כְּבֵרֶת דָּרָף עֵבֶר בְּצוּרָה שֶׁל עֶכְבֵּר שָׂדֶה. שׁוֹחֵחַ עִם הַרוֹקֵחַ בְּעִגְרָה. רָאוּ אוֹתוֹ בְּתוֹךְ קַהֵל פֹּאֲרִים בְּשַׁעַת שְׂרָפָה בְּמַכְרָה. בָּכָה בְּבֵית הַמְּטַבְּחִים הָעִירוֹנִי. נִחָא בְּתוֹךְ שֵׁיחַ יַקְנָתוֹן. כְּמַעַט תַּפְסוּ אוֹתוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת, כְּמַעַט-כְּמַעַט, וְתַמִּיד מִמֶּשׁ בְּרַגַּע הָאֲחֵרוֹן נִעְנַע בְּאַצְבָּעוֹ, מֵהִמָּהֵם מִשֶּׁהוּ תַחַת אִפּוֹ – וְאַיִנְנוּ. לֵךְ וְתִרְדֹּף אַחֲרַי הַרוּחַ.

כָּל עוֹד חִמְמָה הַשְּׂמֶשׁ, נִדָּד בְּכַפְרִים, וְלַחֲרָף בָּא אֶל עִיר הַבִּירָה, אֵד לֹא אֶל הַהִיכָל. הוּא לֹא אוֹהֵב לְשִׁבֵּת בְּמַקּוֹם סְגוּר.

אֱלֹהִים מִסְתַּכֵּל, וְהִנֵּה – לֵיד הַגִּדֵר מִשְׁחָקִים יְלָדִים. אֱלֹהִים נִעְצָר לֵידָם וְאֵז כְּמַעַט הַנִּיחַ בַּלֵּשׁ אֶחָד אֶת יָדוֹ עַל הַיְשִׁישׁ. אַבֿל בְּרַגַּע הָאֲחֵרוֹן הַרְגִישׁ בּוֹ אֱלֹהִים. רָצָה לְבָרַח, אַבֿל רָאָה שֶׁלֹּא יִסְפִּיק, זָנַק לְמַעְלָה וְהִתְפַּזֵּר בְּצוּרַת גֶּשֶׁם חַרוּזִים. עַד שֶׁהִצֵּטְלָצַל.

הַבַּלֵּשׁ כָּרַע עַל הָאֲרֶץ, מְנַסֶּה לְאַסֹּף. אֵיפֹה! אֶפְלוֹ חַרוּזִים רְגִילִים מַחְלִיקִים מִבֵּין הָאֲצַבְעוֹת וְאֵלֶּה, חַרוּזֵי אֱלֹהִים, מַחְלִיקִים וְעוֹד אֵיךְ! וְהַחַרוּזִים הַתְּפֹזְרוּ בֵּין הַיְלָדִים, חַרוּזֵי אֶחָד לְכָל יֶלֶד וְלְכָל יְלָדָה. וְהַיְלָדִים פָּרְצוּ בְּצַחֲוֹק.

”אֵיזָה סְדוּר. עֶכְשָׁו אֲנַחְנוּ נַחְזִיק אוֹתוֹ בְּלַבְנוֹ, אִם הוּא לֹא רוֹצֵה אֶתְכֶם. אַבֿל חַרוּזֵי אֶחָד לְכָל יֶלֶד, שֶׁלֹּא יִכְבִּיד.”

